

no hauran acabat de robar-los el cor» (O. C., 1225a 18f.). És possible que no es vagi fer?

Tenis [tennis, 1911, Vogel], de l'angl. *tennis* id., que probt. ve del fr. ant. *tenez* 'teniu', imperatiu dirigit, pel qui juga, al seu oposat. *Terista*.

Abstenir-se [Llull], pres del ll. *abstīnere* id.: «Tant havia l'apostoli bona matèria a parlar de Blanquer-na --- que los cardenals ni-l poble de Roma, qui era al sermó, no-s podia *abstenir* de plorar» (*Blanq.*, *NCl.* II, 255.55); «no -s podia *abstener* de rire», *VidesR.*, 76v2, n. 105 (si bé el fet que el ms. B el substitueix per *sostener* revela la manca de coneixement que llavors hi devia haver del mot; això mateix feia que llavors se li deformava la inicial: *s'aptener* en els dos mss. de Cerverí, 108.17) (en aquesta o altra forma figura també en una altra lírica de Cerverí); oc. ant. *s'estener* «s'abstenir», *PDPF*. *Abstinent*: «si om --- cre cast e *abstinent*, mas caritat no avie ---», *Hom.*, 1v6; *abstinència*: «caritat és *abstinència* de mal», *Hom.*, 2r7; *Blanq.* (*NCl.* I, 74.13) «que fortitudo vença, per *abstinència*, gola ---» (I, 188.4); «virtut d'*abstinència*», *Eiximenis* (*DoComp.*, *CoDoACA*, 320.10, *NCl.*, p. 47, V. la cita a *talent*). *Absteniment*. *Abstenció*; *abstencionista*, *abstencionista*.

Atenir-se: l'hom, pres e ligat en la amor de la mon-²⁵ça, no se-n poc lunyar per res; a la fi, la muyller *se n'atès* a la Verge Maria, fort devotament», *Eiximenis* (*Dones*, § 213, 151r1, mss. A i B, *ser actès* i). Mot ben poc freqüent en la llengua antiga, com que aquest mot coincidia amb el verb *atènyer* en bona part de les formes (*atenc*, *atenga*, *atengué*, *atengués*, *atès*, almenys en gran part dels parlants) es produí alguna confusió i certs usos híbrids que pel sentit corresponen més aviat a *atènyer*: «com hageren bé begut e menjat los crestians ab grans crits isqueren e prengueren de contin-³⁵ent los tres, e lo hu se pres a fugir; com veren que no-l podien *atenir* despararen-li una ballesta e donaren-li ab una stralla per lo costat ---», *JoMartorell* (cap. 133, Ri., 373, Ag. II, 95); «*atinch-me* a la veritat», *DTO*. 1647; *atinent*, el recordo d'afrontacions del *Maestrat* c. als Ss. xiv-xv; *atinença*; *ataneó*?

En dono un testimoni modern, que s'escau ser precions per a la història dels mots d'un poema sublim: «Com? Quan? Aon?... Els déus no-n diuen res. / Tu *atén-te* al *com* i no preguntis més» amb què Mara-⁴⁵gall recreà un *spruch* de Goethe: «*Wie? Wann? und Wo? —Die Götter bleiben stumm. / Du halte dich ans Weil und frage nicht warum.*» (*Pens. de Goethe*, publ. 1910, *Bi. Pop. L'Av.*, n.º 112, p. 6; *Spruch*, § 3). «... *Si heu fet mos ulls i mos sentits per elles / per què aclucà'ls cercant un altre com / si per mi com aquest no n'hi haurà cap / ...*»

Capténir-se mot molt viu en català antic, que s'anti-⁵⁵tiquà en els segles baixos, i poc s'ha restaurat modernament; no es pot dir que sigui un mot necessari ni condemnable, però a condició d'usar-lo amb el sentit de 'comportar-se (amb algú, bé o malament)'; que és el que tingué no sols normalment sinó quasi sempre; menys sovint, 'patrocinar algú, protegir-lo';² però mai significà 'fer-se càrrec d'una cosa, encarregar-se'n', ve-⁶⁰

ritable barbarisme semàntic amb què alguns l'han usat modernament: el culpable fou el mediocre diccionari de Bulbena («hacerse cargo», «apeixar-se»; Vogel: «sich rühren», accepcions absolutament fantàstiques),⁵ però que feren tants prosèlits, que amb tot i que Fabra defineix bé el mot en la *Gram.* de 1912 i en el *DFa.*, l'he vist usat amb el sentit erroni en algun escrit firmat per ell, no sé si sortit de la seva ploma, o de la d'algun indiscret col·laborador; recordo haver-ne conversat amb ell, i que deplorava el mal ús.

«Aquestz eretges que axí encauze hom, qui us en mostrave en fe, com vos en *cabtenriets*?» Alt Carde-¹⁰ner, a. 1250 (PPujol, *DocVgUrg.*; 15.39). «Ramon —dix l'ermità— fort volria saber / per qual raó Déus se pot enaxí *captener* / del món, qui és seu, e-l gita en nonchaler, / ni la sua bontat com ho pot *sostener* / que tans pecadors vagen en infern mal haver», *Llull*, *Desconhort*, v. 758 (*NCl.* III, p. 109, també 78.103); «saludets Na G., nudrissa mia, de la qual vos prec --- vos en *captingats* tan bé, que jo no-i fassa fretura» *Bna.* 1315 (Finke, *Acta Ar.* III, 286); «no s'i gosaven aturar per paor que-ls sarraïns no-s *captinguessen* mal d'èls»; «e-l príncep deu saber la art de *re militari*, que mostre com se deu hom *capténir* en batalla», *Li. d'Ajustaments*, Bi. Un. Bna., 67vº; «lo rey --- *s captenc* bé de l'infant e --- ab un seu fill ensemps lo mès, e --- lo maestre lur --- fo molt dolent e irat d'açò», *Senescal d'Egipte* (*NCl.* XLVIII, 148); «Lo rey se *capténia* com a hom dissolut», *Llull* (*Merav.* IV, 146); és també el sentit àdhuc en l'exemple següent, on d'açò³⁰ és 'quant a això', com ho mostra l'original italià: «la dona --- de açò se *captingué* complaén-li, e vanament gloriejant, se mostrava de voler-lo veure», *Decam.* VIII, § 7, 464.16f. (trad. «per la cagion già detta di ciò secco stesso gloriandosi mostrava ---»); V.-ne molts més en el *D.Ag.* etc. Semblantment els derivats abstractes.

Capténiment 'comportament, conducta': «Los veïns de la carrera se poden clamar del logador de cases si l'conductor és --- tal persona que-ls veïns, per los seus *capténiments* ne sien torbats ne agreujats», *CosíTort.* (Ol., 216); *Blanq.* II, 187.17; «éla es amada per tots los hòmens del món, qui saben de sos *capténiments*», *Jaume I* (Ag., 14). 'Gèsticulació ostentosa i extravagant': «Començà a fer un salt e a ballar, e a fer un gran *capténiment* per la plaça, e udalar e siular en guisa que l'espaventàs», *Decam.* VIII, § 9, 493.12 (trad. «cominciò a fare un *naïssar* grandissimo per la piazza e a sufolare e ---», ed. 1961, 535.7); «lo *capténiment* en què los apòstols eren demente vivien en est⁵⁰ món», *Llull* (*Merav.* II, 85).

N'és antic sinònim: *captinença*: «lo rey fa mostrar al fill major filosoffia, e al fill menor fa mostrar de armes --- per ço que sia ab armes guarda del fill ma-⁵⁵yor, que serà rey après la mort de son pare. Molt plac a Fèlix la *captinença* del rey e de sos fills, e desijà que molts reys haguessen semblant *captinença*»; «per so que temptàs la aspra vida que les dones fahien per donar afflicció al cors, e si s'altaria de la *captinença* ni custuma del monestir»; «és cosa covinent que anem a la granja e que gitem lo pagès de la vinya, e que nos